

**P R Z E G L Ą D Z A C H O D N I O P O M O R S K I
R O C Z N I K X X X I I I (L X I I) R O K 2 0 1 8 Z E S Z Y T 2**

MAGDALENA SZYMCZYK
Muzeum Pojezierza Myśliborskiego
e-mail: lena.szym@gmail.com

JUBILEUSZ 50-LECIA MUZEUM POJEZIERZA MYŚLIBORSKIEGO

Słowa kluczowe: historia muzealnictwa myśliborskiego, muzeum przedwojenne, placówka powojenna, zbiory muzealne, działalność muzeum

Keywords: the history of the Myślibórz museology, the pre-war museum, the post-war museum, the museum collections, the activity of the museum.

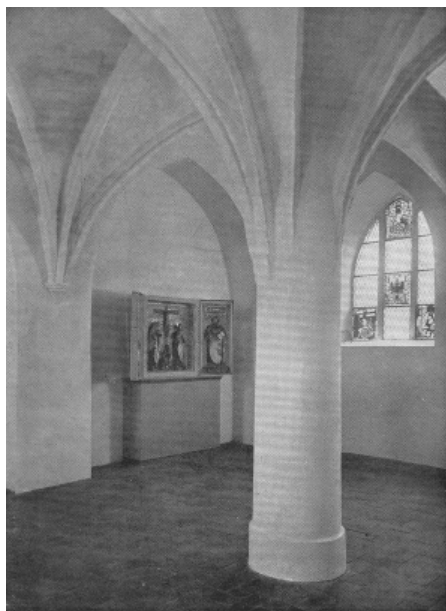
Muzeum Pojezierza Myśliborskiego w 2017 roku obchodziło jubileusz 50-lecia działalności. Instytucję utworzono w 1967 roku z inicjatywy Myśliborskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Tradycje myśliborskiego muzealnictwa sięgają jednak lat 20. XX wieku, kiedy to podjęto decyzję o utworzeniu muzeum w pomieszczeniach klauzury byłego klasztoru dominikańskiego, które nieremontowane i zniszczone w XIX wieku, po pierwszej wojnie światowej podzielone zostały na małe mieszkania tymczasowe. W 1927 roku wykonano plany adaptacyjne budowli, według stanu przed przebudową

Rok później nastąpiło otwarcie muzeum. W grudniu 1928 roku ówczesny starosta myśliborski (*Landrat des Kreises Soldin*) Maxa-Berndta von Saldern-Mantel wydał książkę *Das Heimatmuseum des Kreises Soldin*, w której opisano prace nad tworzeniem muzeum. Przedstawiono w niej, oprócz wstępu starosty, historię klasztoru dominikanów myśliborskich autorstwa profesora Hermana Piepera z Berlina-Wilmersdorf, przebieg i plan przebudowy skrzydła klasztorowego na potrzeby muzeum autorstwa architekta, profesora Emila Rüstera z Berlina oraz zdjęcia wystaw muzealnych autorstwa profesora Friedricha Solgera z Berlina.

Fot. 1. Widok dziedzińca wewnętrznego przed przebudową (1927/28)

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Fot. 2. Sala z ekspozycją sakralną

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Fot. 3. Sala ze sklepieniem kryształowym po remoncie

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

W trakcie drugiej wojny światowej muzeum wraz z eksponatami przetrwało w stanie prawie nienaruszonym. W latach powojennych doznało jednak ogromnych strat i zniszczeń. Wiele muzealiów zostało zniszczonych i zrabowanych. Ostatecznie muzeum przetrwało do roku 1951/1952. Świadectwem tego jest notatka służbowa z 22 lutego 1972 roku w Muzeum Narodowym w Szczecinie (pisownia oryginalna):

Dnia 22 lutego 1972 r. zgłosił się do Muzeum (...) były dyrektor Liceum Pedagogicznego i Ogólnokształcącego w Myśliborzu, a następnie pracownik /Naczelnik Wydziału/ Kuratorium Okręgu Szkolnego w Szczecinie. W czasie swej pracy w Myśliborzu w 1945 r. zastał w budynku poklasztornym, gdzie mieściło się Muzeum, zbiory głównie archeologiczne, mineralogiczne, petrograficzne i geologiczne w prawie nienaruszonym stanie. Na uwagę zasługiwała umieszczona na wystawie mapa z naniesionymi stanowiskami archeologicznymi. Zbiory znajdujące się na wystawie były przez ww. porządkowane przy pomocy uczniów i wykorzystywane do celów dydaktycznych. Porządkowanie [polegało – dop. M.S.] głównie na tłumaczeniu metryk zabytków z niemieckiego na język polski. Uporządkowane zbiory w dobrym stanie przetrwały na wystawie 1951/52 r. W tym czasie gmach Muzeum /poklasztorny/ został przekazany Wydziałowi Kultury na Społeczny Ośrodek Kultury. (...) Po przejściu gmachu Muzeum w Myśliborzu przez Wydz. Kultury zbiory znajdujące się na wystawie uległy zniszczeniu w czasie częściowego pożaru budynku. Większość przeniesiono na strych resztę wyrzucono na śmietnik. Niektóre

zabytki zwłaszcza kamienne przekazano do tamtejszego Liceum Pedagogicznego i Ogólnokształcącego jako pomoce naukowe. Poważna część zbiorów znajduje się przypuszczalnie w rękach prywatnych mieszkańców Myśliborza. Zbiory muzealne posiadały katalog¹.

Władysław Narożyński, burmistrz Myśliborza w latach 1947–1950, tak opisuje w swoich pamiętnikach bogate zbiory muzealne, które zastał w budynku klasztornym:

Obok zbiorów książek poniemieckich, z których podręczniki oddane zostały nauczycielom miejscowych szkół średnich, znających język niemiecki, znajdowały się bogate zbiory muzealne i geologiczne, nie znajdujące jakoś potrzebnej łaski w oczach niektórych poważnych czynników. Do roku 1950 jeszcze znajdowały się dość cenne resztki byłego muzeum w pomieszczeniach skrzydła muzealnego Domu Społeczno-Oświatowego, później zginęło wszystko do reszty: halabardy, miecze, rusznice, pistolety, flinty, dubeltówki, a z dawniejszych epok kamienne siekiery i młotki, dalej urny i inne znaleziska z okolicy Myśliborza.

W jednej z sal znajdowały się rzeźby drewniane, jak tryptyki, figury świątków, aniołów, a poza tym księgi cechowe. W sali tak zwanej geologicznej znajdowały się makiety przekrojów geologicznych Myśliborza i okolicy, mapy plastyczne, mapa znalezisk archeologicznych oraz reliefy geograficzne Myśliborza i okolic. Wszystko to zniknęło bez śladu, kiedy złożyłem funkcję kierownika Domu Społeczno-Oświatowego, zajmąwszy się wyłącznie pracą w szkole².

Ocalałe zbiory od początku budziły ogromne zainteresowanie wielkich ośrodków miejskich, m.in. Torunia i Szczecina. W 1948 roku dr Jakimowicz, profesor Uniwersytetu Toruńskiego, złożył dwie wizyty w sprawie przekazania do Torunia eksponatów i księgozbioru, które zmagazynowane były na strychu ratusza i w budynku klasztoru. W tym samym roku odbyły się rozmowy w sprawie przekazania do Wojewódzkiej Biblioteki w Szczecinie niemieckich księgozbiorów, w związku z czym wywieziono książki samochodami ciężarowymi, częściowo do Biblioteki, częściowo na przemiał³. Muzeum Pomorskie również wysłało swoich przedstawicieli w sprawie przekazania kolejnych eksponatów muzealnych, m.in. tryptyków

¹ Kopia dokumentu w zbiorach Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

² W. Narożyński, *Spełnienie – pamiętnik burmistrza*, „Tryptyk Szczeciński” 1985, t. 1, s. 132.

³ Tamże, s. 114–115, 119, 121.

do Szczecina, do czego, wobec braku widoków otwarcia muzeum w Myśliborzu, doszło (m.in. tryptyk z kościoła z miejscowości Dalsze).

Obecnie w Myśliborzu znajdują się tylko dwa obiekty z dawnego muzeum, są nimi: książka *Die Kunst 1800 bis zur gegenwart* Antona Springera, znajdująca się w zbiorach Biblioteki Pedagogicznej oraz rzeźba anioła chrzcielnego, która prezentowana była w sali poświęconej sztuce sakralnej, a obecnie eksponowana jest w Muzeum Pojezierza Myśliborskiego (fot. 4).

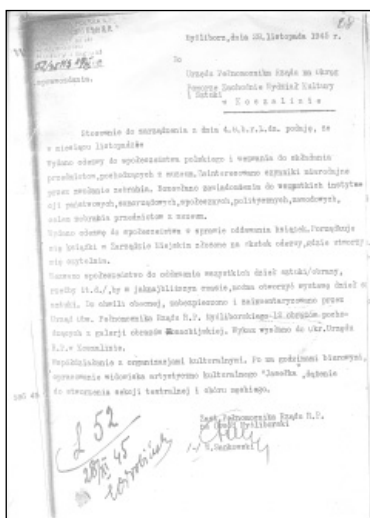
Fot. 4. Anioł chrzcielny. Ekspozycja w Muzeum Pojezierza Myśliborskiego

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Początki obecnego Muzeum

Od 1945 roku apelowano do mieszkańców miasta o przekazywanie i gromadzenie zabytków do mającej powstać placówki muzealnej (fot. 5–7). Dopiero jednak w latach sześćdziesiątych XX wieku doszło do utworzenia Muzeum Regionalnego. Od 1 stycznia do 15 listopada 1967 roku, nowo założona placówka korzystała z pomieszczeń w Powiatowym Domu Kultury w Myśliborzu, od 16 listopada wyremontowano i przekazano na rzecz muzeum Bramę Pyrzycką, w której jeden pokój przeznaczono na pomieszczenie biurowe, natomiast w drugim utworzono magazyn.

Fot. 7. Pismo Zastępcy Pełnomocnika Rządu R.P. na obwód Myślibórz do Urzędu Pełnomocnika Rządu R.P. na okręg Pomorze Zachodnie, Wydział Kultury i Sztuki w Koszalinie, kopia w Archiwum Muzeum

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Na początku prace muzeum skupiły się na badaniach etnograficznych oraz inwentaryzacji zabytków nieruchomości powiatu myśliborskiego. W październiku 1967 roku przeprowadzono penetracyjne badania etnograficzne w powiecie, pod kierunkiem Marii Zelwan. Zespół zbadał 12 wsi oraz zinwentaryzował około 70 obiektów. Uzyskane podczas badań eksponaty przekazano do muzeum w Myśliborzu. Jednocześnie zgromadzono część zbiorów pochodzących z dawnego muzeum oraz przeprowadzono inwentaryzację zabytków nieruchomości powiatu myśliborskiego. Założony został album zabytków ruchomych i nieruchomości powiatu. Przygotowano teksty tablic informacyjnych na zabytki myśliborskie. Przeprowadzono i nagrano dwa wywiady z pierwszymi osadnikami Ziemi Myśliborskiej oraz wygłoszono 6 odczytów historycznych w Myśliborzu.

W maju 1969 roku muzeum otrzymało pomieszczenie w kaplicy św. Gertrudy z przeznaczeniem na wystawy czasowe. Jedną z pierwszych eksponowanych tam wystaw były prace plastyków-amatorów Ziemi Myśliborskiej oraz trwająca niespełna miesiąc wystawa fotografii studenckiej agencji oraz amatorów z Myśliborza – *Miasto moje w fotografii*. W tym czasie muzeum miało w swoich zbiorach 107 eksponatów.

Zły stan techniczny budynków kaplicy św. Gertrudy i Bramy Pyrzyckiej przyczynił się do podjęcia decyzji o przystosowaniu na potrzeby muzeum kaplicy św. Ducha. W 1972 roku została złożona potrzebna dokumentacja na remont i adaptację tego budynku.

Z dokumentacji archiwalnej muzeum:

Muzeum Regionalne w Myśliborzu nie posiada własnego pomieszczenia przystosowanego do specyfiki działalności. Sala wystaw muzeum mieści się w zabytkowej Kaplicy św. Gertrudy przy ul. Lipowej 2a. Przez cały rok w wymienionym pomieszczeniu panuje wilgoć, która szkodliwie działa na eksponaty, a także uniemożliwia dłuższy tam pobyt. Ze względu na wilgoć i niemożliwość ogrzewania pomieszczenia, działalność wystawienniczą prowadzi się tylko w okresie wiosenno-letnim. Brak jakiegokolwiek magazynu gospodarczego przy sali wystaw utrudnia pracę. Drugi obiekt użytkowany przez muzeum to zabytkowa Brama Pyrzycka, w której mieści się biuro wraz z magazynem na eksponaty. Warunki pracy w tymże pomieszczeniu są niedostateczne ze względu na zbyt niską temperaturę przez cały rok /brak funduszy na opłacenie pracownika palącego w piecu/ a także ze względu na trudności transportowe eksponatów ciężkich i sprzętu ciężkiego /wysokie schody/. Potrzeby lokalowe muzeum są bardzo pilne i zaspokoić może je szybki remont dawnego Kościoła św. Ducha /obecnie magazyny WZGS/, który planowany jest na rok 1972⁴.

Działalność muzeum w tym czasie oparta była przede wszystkim na: ustaleniu tematyki wystaw stałych, które byłyby prezentowane w nowym budynku, zbieraniu materiałów do wystaw oraz opracowywaniu ich scenariuszy, przygotowaniu magazynu na przyjęcie eksponatów oraz prowadzeniu badań penetracyjnych na terenie powiatu celem pozyskania eksponatów. We wrześniu 1974 roku w zbiorach muzeum było 120 eksponatów. W 1976 roku instytucja przeszła pod zarząd administracyjny Myśliborskiego Ośrodka Kultury. Pomimo fatalnych warunków lokalowych przeprowadzono (dzięki pomocy pracowników innych współpracujących muzeów) inwentaryzację zbiorów, założono księgi inwentarzowe, utworzono bibliotekę muzealną oraz przeprowadzono konserwację rzeźb barokowych.

Od 1977 roku rozpoczął się remont kaplicy św. Ducha, który trwał blisko dwa lata. Kaplica św. Ducha wybudowana została z kamieni i cegły prawdopodobnie w I połowie XV wieku. Funkcje sakralne pełniła do okresu reformacji w XVI

---

⁴ *Plan i budżet Muzeum Regionalnego na rok 1972*, Archiwum Muzeum.

wieku. Wielokrotnie była modernizowana. Ostatni duży remont przeprowadzono w 1933 roku, podczas którego zmieniono oryginalne lico kaplicy w około 60%. Po remoncie w kaplicy zaaranżowano prawdopodobnie pomieszczenia służbowe Oficerskiego Powiatowego Okręgu Wojskowego oraz Powiatowego Wojskowego Urzędu Meldunkowego. Po zakończeniu drugiej wojny światowej, w 1945 roku kaplica została przeznaczona na potrzeby Związku Gospodarczego Spółdzielni, następnie była wykorzystywana przez Wojewódzki Związek Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska Zakład Handlu w Myśliborzu jako magazyn sprzętu gospodarstwa domowego.

W 1978 Myśliborskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne wystosowało apel do mieszkańców o udostępnianie i oddawanie eksponatów do nowej placówki muzealnej:

APEL DO MIESZKAŃCÓW, ZAKŁADÓW PRACY I INSTYTUCJI
MIASTA I GMINY MYŚLIBÓRZ

W 1979 r. ma nastąpić otwarcie Muzeum Regionalnego w Myśliborzu. Działacze społeczno-kulturalni skupieni w Myśliborskim Towarzystwie Społeczno-Kulturalnym, z którego inicjatywy Muzeum Regionalne powstało, poddali propozycję, aby ekspozycje Muzeum Regionalnego związane były z tematyką osadniczą bardzo aktualną na naszych terenach. W związku z powyższym Myśliborskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne i Muzeum Regionalne

Apeluje do społeczeństwa i instytucji

Miasta i Gminy Myśliborza o: udostępnienie eksponatów

składanie darów w depozyt

zdjęć, dokumentów itp.

związanych: z kształtowaniem i umacnianiem się władzy ludowej, z osiedlaniem się osadników wojskowych i innych, z rozwojem gospodarki, oświaty i kultury miasta i gminy.

Z góry dziękujemy wszystkim przyszłym ofiarodawcom i depozytariuszom prosząc o składanie darów i depozytów (najlepiej osobiście – w celu uzyskania wywiadu o ofiarowanym czy deponowanym obiekcie) pod tymczasowym adresem Muzeum Regionalnego: Myślibórz, ul. Świerczewskiego 3 (Myśliborski Ośr. Kultury).
Muzeum Regionalne, Myśliborskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne.

22 maja 1979 roku naczelnik Miasta i Gminy Janusz Winiarczyk wystosował do Józefa Fajkowskiego, podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki, pismo następującej treści:

Z największą przyjemnością informuję, że zgodnie z ustaleniami dokonanymi w czasie pobytu Towarzysza Ministra w Myśluborzu, w miesiącu wrześniu br. oddamy do użytku Muzeum Regionalne.

Muzeum zlokalizowane jest w zabytkowej kaplicy gotyckiej. Posiadać będzie ekspozycję archeologiczną obrazującą osadnictwo słowiańskie (wczesnośredniowieczne do XIII w.) i ekspozycję pokazującą w skróty sposób rozwój Myśluborza od XIII w. do 1945 r. Kształtowanie i umacnianie się władzy ludowej, osiedlanie się osadników wojskowych i innych mieszkańców oraz rozwój gospodarki, oświaty i kultury miasta i gminy po roku 1945 będzie tematem oddzielnej ekspozycji muzeum⁵.

20 września 1979 roku dokonano uroczystego otwarcia muzeum połączonego z Wojewódzką Inauguracją Roku Kulturalno-Oświatowego i Sezonu Artystycznego 1979/1980. Otwarcia dokonali Mirosław Sopalak, pełniący funkcję sekretarza KW PZPR w Gorzowie Wielkopolskim oraz Mirosław Jutkiewicz – wicewojewoda gorzowski. Na uroczystości obecni byli: Janusz Winiarczyk – naczelnik Miasta i Gminy Myślubórz, Edward Korban – dyrektor Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., Władysław Ciesielski – przedstawiciel Gorzowskiego Towarzystwa Naukowego oraz Florian Ratajczak – kierownik Wydziału Pracy Ideowo-Wychowawczej KW PZPR (fot. 8–10).

Otworzono wówczas stałą ekspozycję archeologiczną – *Osadnictwo wczesnośredniowieczne na Pojezierzu Myśluborskim* oraz dwie wystawy czasowe: *Wyroby kotlarskie. XIX-wieczne naczynia miedziane* z Muzeum Miedzi w Legnicy i *Dorobek kulturalny województwa gorzowskiego – prace gorzowskich artystów plastyków i fotografików*.

Do dzisiaj kaplica św. Ducha pełni główną siedzibę muzeum, znajdują się w niej trzy wystawy stałe, jedna czasowa, biura, pracownie i magazyn. W użytkowaniu muzeum są również Brama Pyrzycka i kaplica św. Gertrudy, gdzie mieści się Ośrodek Edukacji Plastycznej.

---

⁵ Pismo naczelnika Miasta i Gminy Myślubórz do podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki, kopia w Archiwum Muzeum.

Fot. 8. Otwarcie muzeum w Kaplicy św. Ducha (1979)

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Fot. 9. Otwarcie muzeum w Kaplicy św. Ducha (1979)

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Fot. 10. Otwarcie muzeum w Kaplicy św. Ducha (1979)

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Struktura organizacyjna muzeum

Muzeum Pojezierza Myśliborskiego to samorządowa instytucja kultury (zorganizowana przez Gminę i wyodrębniona pod względem prawnym i ekonomiczno-finansowym). W 1992 roku decyzją z dnia 22 czerwca Nr Or. I-4011-3/1/92 Burmistrz Miasta i Gminy w Myśliborzu dokonał wpisu do rejestru instytucji kultury Muzeum Regionalnego w Myśliborzu pod numerem 3/1/3. Z dniem wpisu Muzeum Regionalne uzyskało osobowość prawną.

W 1993 roku placówkę przekształcono i utworzono Ośrodek Edukacji Plastycznej i Historycznej. W skład Ośrodka weszły: Muzeum Regionalne z siedzibą w kaplicy św. Ducha, Pracownia Plastyczna mieszcząca się w kaplicy św. Gertrudy oraz Pracownia Rękodzieła Artystycznego w Bramie Pyrzyckiej.

W 2002 roku Uchwałą Nr LII/312/2002 Rady Miejskiej w Myśliborzu utworzono i nadano statut muzeum w Myśliborzu – nazwa Muzeum Pojezierza Myśliborskiego odwołuje się do terenów geograficznych i historycznych całego Pojezierza Myśliborskiego, świadcząc o jego szerszym oddziaływaniu.

Pierwszym kierownikiem muzeum została Danuta Traczyk, zatrudniona w latach 1967–1970, następnie stanowisko objęła Janina Dwojewska, zatrudniona

od 1970 do 1973 roku. Od 1 września 1973 roku kierownikiem muzeum została Elwira Guzińska-Adamczyk, która pełniła tę funkcję do 1993 roku. Po niej, stanowisko dyrektora Ośrodka Edukacji Plastycznej i Historycznej objął Ryszard Jobke, który pełnił swoją funkcję do 2015 roku. W styczniu 2016 roku na stanowisko dyrektora muzeum powołano Magdalenę Szymczyk.

W ciągu 50 lat w Muzeum zatrudnionych było 35 pracowników, w 2017 roku było to dziewięć osób.

Z danych statystycznych sporządzonych dla Głównego Urzędu Statystycznego według stanu za 2017 rok, muzeum dysponuje 32 020 muzealiami, z tego 28 802 stanowi materiał archeologiczny, sztuka – 220, etnografia – 377, historia – 985, militaria – 34, numizmaty – 792, technika – 788, archiwalia – 8, inne – 14. Muzealny księgozbiór liczy 1820 pozycji.

Muzeum w 2017 roku odwiedziło łącznie 4500 osób, byli to turyści indywidualni z Polski i zagranicy oraz wycieczki (zwiedzanie muzeum – 852 osób, oprowadzanie Miejskim Szlakiem Turystycznym – 1529 osób, udział w lekcjach muzealnych – 519 osób, uczestnictwo w wernisażach i innych spotkaniach – 1600 osób).

Ekspozycje muzealne

Muzeum dysponuje czterema salami ekspozycyjnymi. Na parterze budynku są dwie wystawy stałe – archeologiczna oraz etnograficzno-historyczna. Na piętrze znajduje się jedna ekspozycja stała z historii sztuki oraz tzw. Galeria M, w której prezentowane są wystawy czasowe.

W sali gdzie prezentowana jest ekspozycja archeologiczna zachowano scenografię, która powstała na bazie wykopalisk archeologicznych prowadzonych na wczesnośredniowiecznym grodzisku myśliborskim (scenariusz opracował 7 lutego 1979 roku Bogusław Bojanowski z Gorzowa Wielkopolskiego, prowadzący te badania). Zachowano scenografię trzech rekonstrukcji – półziemianka, piec do wypału żelaza oraz fragment wału obronnego. Przedstawione są ponadto zbiory z własnych badań archeologicznych, prowadzonych przez Muzeum w Gajewie na cmentarzystku ciałopalnym ludności kultury łużyckiej grupy górzyckiej z V w. p.n.e. Jest to zbiór popielnic, ozdób i narzędzi oraz rekonstrukcja grobu ciałopalnego. Ekspozycję wzbogacono o unikatowe eksponaty, wykopane na zbiegu ulic Andersa i Mickiewicza w Myśliborzu – są to elementy średniowiecznej drewnianej kanalizacji. Najstarszą część ekspozycji stanowią kości zwierząt prehistorycznych (m.in. konia plejstoceńskiego, zęby mamuta) oraz wytwory geologiczne i skamieliny (fot. 11).

Fot. 11. Sala archeologiczna

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

W kolejnej sali znajduje się stała wystawa *Etnografia. Życie w domu i zagrodzie*. W sali są wystawione między innymi: sztandary, narzędzia rybackie, wagi, żelazka, narzędzia do obróbki lnu, warsztat tkacki, żarna, narzędzia gospodarskie, rolne i gospodarstwa domowego, kufry wianowe, broń, meble z XVIII–XX wieku, zbiór kluczy i kłódek od średniowiecza do współczesności. Ponadto przedstawiony jest zbiór fajek pochodzący z XVIII-wiecznej manufaktury fajek w Rościnie (fot. 12).

Na piętrze budynku znajdują się kolejne dwie sale ekspozycyjne – historia sztuki i Galeria M.

W sali poświęconej historii i historii sztuki prezentowane są różnorodne eksponaty – malarstwo, rzeźby i rękodzieło artystyczne. Cztery gabloty poświęcone są eksponatom pozyskanym z wykopalisk archeologicznych nowożytnego warsztatu garncarskiego, który jest jednym z cenniejszych tego typu zabytków na naszym terenie. W sali znajduje się ponadto krucyfiks z Kapliczki Jerozolimskiej z XV wieku (fot. 13), kartusz herbowy elektorów brandenburskich z XVIII wieku (fot. 14), herb trumienny, kolekcja naczyń cynowych, rzeźba sakralna, mosiężne ikony podróżnicze, meble z okresu XVII–XX wieku oraz porcelanowy zbiór sosjerek.

Fot. 12. Sala etnograficzna

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Fot. 13. Krucyfiks z Kaplicy Jerozolimskiej XVI w.

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Galeria M to sala wystawiennicza Muzeum, gdzie prezentowane są wystawy czasowe organizowane przez Muzeum lub innych twórców. Tutaj też odbywają się spotkania, wykłady i lekcje muzealne.

Fot. 14. Kartusz herbowy Państwa Brandenbursko-Pruskiego, XVIII w.

Źródło: zbiory Muzeum Pojezierza Myśliborskiego.

Działalność edukacyjna

Muzeum ma bogatą ofertę edukacyjną, obejmującą lekcje muzealne oraz zajęcia tematyczne organizowane w czasie ferii zimowych i wakacji. Tematyka spotkań edukacyjnych dostosowana jest do wieku i zainteresowań odbiorców, a także do potrzeb osób niepełnosprawnych intelektualnie lub ruchowo. Zajęcia przeprowadzane są w różnych formach – jako lekcje z prezentacją multimedialną i te połączone są z warsztatami plastycznymi, lekcje, których tematyka wiąże się z wystawami stałymi i czasowymi oraz same warsztaty plastyczne.

Od roku 2016 realizowany jest projekt *Akademia Muzealnika*, to cykl comiesięcznych spotkań (od października do czerwca) dla dzieci i młodzieży, mających formę wykładów, warsztatów plastycznych oraz nauki języka obcego. Ich

celem jest poznawanie oraz poszerzenie zdobytej już wiedzy z historii miasta, archeologii pradziejowej i nowożytnej. Wykładowcy to pracownicy naukowci m.in. Uniwersytetu Szczecińskiego, Muzeum Narodowego w Szczecinie, Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, archeolodzy i historycy sztuki.

Kolejny projekt to *Cafe 2 Koty*, którego celem jest integracja społeczności lokalnej. W atmosferze nawiązującej do tradycji krakowsko-parysko-wiedeńskiej kawiarenki można posłuchać muzyki na żywo i obejrzeć wystawę obrazów.

Przy muzeum działa Ośrodek Edukacji Plastycznej, który mieści się w kaplicy św. Gertrudy przy ul. Lipowej. Prowadzone są tam bezpłatne zajęcia z dziećmi i młodzieżą, także dla tych, którzy przygotowują się do egzaminów do liceów i na wyższe uczelnie oraz amatorsko uprawiają sztukę. Ośrodek jest organizatorem wystaw (Przegląd Plastyki Dzieci i Młodzieży, Przegląd Twórczości Plastyki Myśliborskiej), a także bierze udział w konkursach np. w Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Ogród Różany” organizowanym wspólnie z Urzędem Miasta i Gminy oraz z Parafią Rzymskokatolicką pw. Św. Krzyża w Myśliborzu. Od dwóch lat prowadzi również kolejny projekt *Akademię Małego Plastyka*, w którym udział biorą dzieci z myśliborskich przedszkoli.

Muzeum uczestniczy w organizacji wydarzeń kulturalnych i historycznych w mieście, m.in. wraz z Urzędem Miasta i Gminy jest głównym organizatorem Jarmarku Klasztornego. Ten miejski festyn odbywa się już po raz trzeci, w pierwszym tygodniu czerwca na rynku im. Jana Pawła II w Myśliborzu. Grupy rekonstrukcyjne przedstawiają życie w średniowiecznym mieście oraz przeprowadzają warsztaty rzemiosła średniowiecznego m.in. – garncarstwa, filcowania wełny, obróbki skóry, pokazów tańca, gier oraz sztuki wojennej. Na stoiskach prezentowane są produkty regionalne z Polski oraz Niemiec.

W 2016 roku zapoczątkowano cykl wystaw – *Podróże przez kontynenty*. Prezentowane na nich eksponaty wypożyczane są m.in. ze zbiorów Działu Kultur Pozaeuropejskich Muzeum Narodowego w Szczecinie. Wystawy zorganizowane w ramach tego cyklu to: *Podróże przez kontynenty: Afryka bliżej nas* oraz kolejna *Podróże przez kontynenty: Indianie Amazonii*.

Badania archeologiczne

Od początku swojej działalności muzeum czynnie uczestniczyło w przeprowadzanych badaniach archeologicznych w mieście i regionie. W latach 1968–1969 Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie przeprowadziło prace

wykopaliskowe na stanowisku w Dziedzicach, gm. Barlinek. W sezonach badawczych 1977–1979 prowadzono badania na myśliborskim grodzisku. W 1988 roku podjęto prace ratowniczo-wykopaliskowe na terenie XVIII-wiecznej manufaktury fajek glinianych w Rościnie, gm. Myślibórz. W latach 1995–1997 prowadzono badania ratowniczo-wykopaliskowe na stanowisku myśliborskiego warsztatu ceramicznego z okresu XV–XVIII wieku. Ostatnie prowadzone badania wykopaliskowe (w latach 2001–2009) przeprowadzono na stanowisku cmentarzyska popielnicowego ludności kultury łużyckiej w Gajewie, gm. Lubiszyn. Od 2004 roku Muzeum, jako partner, koordynowało badania archeologiczno-architektoniczne komandorii templariuszy i joannitów w Chwarszczanach.

Od lat 90. ubiegłego wieku badania archeologiczne związane były przed wszystkim z inwestycjami budowlanymi. Przebadano już znaczną część historycznego starego miasta, a uzyskane wyniki stanowią ważne źródło zrozumienia procesów dziejowych Myśliborza w średniowieczu i okresie nowożytnym.

Rok Jubileuszowy

Inauguracja obchodów roku jubileuszowego nastąpiła w lutym podczas Przeglądu Twórczości Plastyki Myśliborskiej. Zorganizowano wiele imprez artystycznych upamiętniających to wydarzenie. Podczas II Jarmarku Klasztornego odbyła się konferencja historyczna – „Myślibórz w czasach Nowej Marchii” poświęcona głównie husytom i ich obecności w mieście, której współorganizatorami byli Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków i Stowarzyszenie „Z Biegiem Myśli”. W lipcu odbył się międzynarodowy plener malarski, w którym uczestniczyli artyści z Polski, Niemiec i Litwy.

Kulminacja obchodów rocznicowych nastąpiła 29 września podczas uroczystej gali oraz konferencji „Rola i znaczenie Muzeum Pojezierza Myśliborskiego w najnowszej historii miasta i regionu”. Wydarzenie to zorganizowano we współpracy z Instytutem Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Szczecińskiego oraz ze Stowarzyszeniem Muzealników Polskich Oddział Zachodniopomorski, których reprezentanci przedstawili swoje referaty (Radosław Skrycki, Ewa Gwiazdowska, Stanisław Horoszko, Michał Gierke). Podczas gali uroczystie uhonorowano osoby, które związane były z muzeum – m.in. Elwirę Adamczyk-Guzińską (kierownik muzeum w latach 1973–1993); Ryszarda Jobke (jej następcą w latach 1993–2016), przedstawiciele władz samorządowych, muzealników.

Dziełem podsumowującym obchody 50 rocznicy powstania muzeum jest pokonferencyjna publikacja *Civitas et museum. Studia z dziejów Myśliborza z okazji 50-lecia Muzeum Pojezierza Myśliborskiego* (red. Radosław Skrycki oraz pisząca te słowa), która zawiera część albumową obrazującą kolekcje, wystawy i inne przejawy działalności edukacyjnej w ostatnim półwieczu.

Muzeum jako instytucja od 50 lat pełni rolę kulturotwórczą i edukacyjną. Budoje i utrwala tożsamość z miastem oraz jego przeszłością. Oferuje mieszkańcom regionu oraz przybywającym tu turystom bogatą ofertę kulturalną, chroni dziedzictwo kulturalne Myśliborza i regionu, promując jego bogactwo w kraju i za granicą.

Bibliografia

Źródła:

- „Notatka służbowa z 22 lutego 1972 r., dot. zbiorów Muzeum Regionalnego w Myśliborzu w 1945 r. Muzeum Narodowe w Szczecinie”, kopia w Archiwum Muzeum.
„Plan i budżet Muzeum Regionalnego na rok 1972”, Archiwum Muzeum.
Pismo naczelnika Miasta i Gminy Myślibórz do podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki, kopia w Archiwum Muzeum.

Literatura:

- Das Heimatmuseum des Kreises Soldin, Soldin 1928.
Karolczak M., *1928–2008 Dwa muzea wspólne dziedzictwo, Soldin–Myślibórz*, Myślibórz 2008.
Narożyński W., *Spełnienie – pamiątnik burmistrza*, „Tryptyk Szczeciński” 1985, t. 1.
Polsko-niemieckie spotkania z historią w Myśliborzu, z. 1–6, Myślibórz 2013.

ABSTRAKT

Artykuł poświęcono historii myśliborskiego muzealnictwa, począwszy od 1928 roku, kiedy to otworzono Heimatmuseum, do czasów współczesnych. Omówiono w nim początki powstania muzeum, losy powojenne placówki, zbiory muzealne oraz wszelkie formy działalności muzeum w ciągu 50 lat.

THE 50TH ANNIVERSARY OF THE MUSEUM OF THE MYŚLIBÓRZ LAKE DISTRICT**ABSTRACT**

The article presents the history of the Myślibórz museums, starting from 1928, when the *Heimatmuseum* was created, till now. The article analyses the beginnings of the museum, its post-war changing fortunes, its collections and all the forms of activity throughout the 50 years of functioning.